

ИЗ ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКАТА КОНЦЕРТНА ОБРАЗОВАТЕЛНА ПРАКТИКА

Юлияна Караатанасова, докторант

FROM THE HISTORY OF BULGARIAN CONCERT EDUCATION PRACTICE

Juliana Karaatanasova, PhD Student

РЕЗЮМЕ

Концертният живот в България в областта на класическата музика през 20-те години на нашия век е подчинен на пазарния принцип. Но знак за равенство между икономическа ефективност и постигане на музикално-образователна цели фокусирани към слушателската аудитория няма. Въпреки, че в националните и общинските програми за финансиране на проекти се афишира и приоритизира като цел създаването на нови публики, на практика няма механизъм за реализиране на концертни образователни практики за деца, ученици и младежи валиден за цялата страна. Полупразните концертни зали показват, че едно или две поколения вече са оцетени откъм създаване на необходимост за общуване с класическата музика. Последното е заложено като цел в програмата по музика в общообразователното училище, но остава актуален въпроса доколко се постига.

В недалечното минало съществува обща държавна стратегия за провеждане на образователни концерти у нас, когато съществува Държавно обединение „Музика“. След закриването му през 1990 година, провеждането на образователни концерти с подкрепа на държавата приключва.

КЛЮЧОВИ ДУМИ:

образователни концерти, концертни програми, възрастови групи, програма по музика, общообразователно училище, детска и младежка публика.

ABSTRACT

Bulgarian concert life in the field of classical music in the 20s of our century follows the principles of marketing. However, there is no sign of equality between economic efficiency and the achievement of musical educational goals focused on the audience. Although the fact that the creation of new audiences is advertised and prioritized as a goal in the national and municipal programs for financing projects, in practice there is no mechanism for implementing concert educational practices for children, students and youth valid for the entire country. The half-empty concert halls show that one or two generations have already been deprived in terms of a cultivated need to communicate with classical music. The latter is a stated goal in the music curriculum of comprehensive schools in the country, but the question of whether it is achieved remains.

In the recent past, there was a common state strategy for conducting educational concerts in our country, thanks to the State Association MUZIKA. After the closure of the Association in 1990, the implementation of educational concerts with state support was put to an end.

KEYWORDS:

educational concerts, concert programs, age groups, music curriculum, comprehensive school, children's and youth audience.

УВОД

Концертният живот в България в областта на класическата музика през 20-те години на нашия век е сбор от хаотични многобройни събития, всяко от които претендира за висока художествена стойност с участието на световни артисти. Това има своето обяснение с налагане на пазарния принцип и изискването за икономическо остойностяване на художествения продукт. Въпреки, че се афишира и приоритизира като цел създаването на нови публики в националните и общинските програми за финансиране на проекти, на практика няма наложени концертни образователни практики за деца, ученици и младежи. Полупразните концертни зали показват, че едно или дори две поколения вече са пропуснати и ощетени откъм културно ниво, чувствителност и създаване на необходимост за общуване с класическата музика. Последното е заложено като цел в програмите по музика в общообразователното училище, но остава актуален въпроса доколко се постига.

През последните 10-15 години се засилват инициативите на частни лица и организации в тази посока, които прилагат концертни музикални практики, съчетаващи елементи от такива, съществували у нас в миналото и други - от европейския и световния опит, донякоде побългарени с наши елементи (програмите на „Фортисимо“¹). Те се фокусират върху емоционалното въздействие на музиката върху децата и младежите, посещения на професионални музиканти в клас или върху притегателната сила на семейното преживяване в концертната зала. Този подход дава добри резултати, макар предимно в големите градове, където се случват музикално-образователни събития. Но обща държавна стратегия не е налице за разлика от недалечното минало, когато съществува Държавно обединение „Музика“ в един период с около 400 служители (1982-1989). Под негово ръководство работят 28 окръжни дирекции в страната, включително оперните театри, филхармониите, ансамблите – на практика всички изпълнители от музикално-сценичните изкуства. След закриването на Обединението през 1990 година архивите са предадени на Министерството на културата в създадената за целта Национална агенция Музика ЕООД на ул. Граф Игнатиев 12 в гр. София.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Този текст е подготвен на базата на интервю с проф. Пламен Джуров, взето от автора през 2021 година. От 1982 година проф. Джуров е Зам. генерален директор на Държавно обединение „Музика“, а в периода 1984-1988 е Генерален директор. Текстът тук е опит да се припомни как държавата подпомага концертно-образователните практики у нас в годините от 1982 до 1989. Планирането и организирането на музикални събития, концерти, фестивали и прегледи в периода на съществуването на Държавно обединение „Музика“ е централизирано. Концертна дирекция е една от петте функциониращи дирекции в рамките на Държавно обединение „Музика“ и работи с най-широк спектър инструменталисти и певци от всички жанрове – попмузика, фолклор, класическа музика. Тя организира мащабни национални и международни турнета, записи в „Балкантон“ и в БНР. Опитни организатори координират по време, репертоар, маршрути, реклама, логистика и др.

1. Основната цел на детската филхармонична програма „Фортисимо“ е чрез цикъл музикално-образователни семейни концерти, съобразени с най-добрите световни практики, да провокира децата и техните родители да придобият вкус и интерес към класическите инструменти и музика.

събитията, при налични държавни средства за дейността. Много малко изпълнители са на щат към Концертна дирекция. Близо 40 години тя функционира, чрез свои структури в големите градове в страната, като в областта на класическата музика допринася за възпитанието на естетически вкус и задоволява потребностите на голяма част от интелигенцията. Въпреки редица недостатъци като липса на гъвкавост и прекалена централизация, тази система на организация на концертния живот у нас за онова време обслужва сравнително успешно както интересите на публиката, така и на изпълнителите. Финансовата обезпеченост на дейността от държавата дава възможност да звучи съвременна и класическа музика в големите градове на страната, а публиката да има достъп до утвърдени български и чуждестранни изпълнители и състави.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ФУНКЦИОНИРАНЕ НА ДЪРЖАВНО ОБЕДИНЕНИЕ (ДО) „МУЗИКА“ КАТО СТРУКТУРА В ПЕРИОДА 1982-1989

Създадено през 1982 година като следствие от обединяването на съществуващата Главна дирекция (ГД) „Музика“ към Министерството на културата и съществуващата от десетилетия „Концертна дирекция“, Държавно обединение (ДО) „Музика“ е последната, най-мощна административна форма за планиране, организиране и координиране на всички публични музикални прояви – концерти, фестивали, прегледи и други подобни събития в цялата страна. От съществено значение е обединяването на бюджетите на двете основни дирекции и обслужващите – Техническа, Автопарк, Звукозаписно студио и Складова база. Обединяването на бюджетни и собствени средства го превръща в мащабна, непозната в другите страни форма за разпространение на музикалното изкуство.

Цялата мрежа от клонове на Държавно обединение (ДО) „Музика“ в различните градове на България е организирана прецизно (виж Приложение 1). В най-развитата си форма (от 1984 до 1988 година) в състава на Обединението са включени всички филхармонии (8), опери (7), музикални театри (2), ансамбли (2), балет „Арабеск“, 28 окръжните дирекции „Музика“ и множество камерни състави. Към цялата структура се прибавят и няколко хиляди музиканти, които обслужват т. н. заведения за хранене и забава (ресторанти и барове). Основа на цялата тази конструкция се съсредоточава в Централното управление, което се състои от шест дирекции – Главна дирекция „Музика“, „Концертна дирекция“, дирекциите „Естрада“, „Забавно изкуство“, „Техническа“, „Импресарска“, „София концерт“, както и отделна финансова

структура. Основна задача е планирането, координирането и организирането на концертния план за страната по тримесечия и години. За всеки концерт или проява под формата на заповед се уточняват място, дата, финансови и технически условия и се изпращат на съответната окръжна дирекция, която е основен организатор на дадена проява.

Числеността на цялата система е от над 10 000 души от всички съществуващи жанрове, както и отделни артистични групи сактьори, хумористи и илюзионисти. Трудовите и финансови взаимоотношения с музикантите (артистите) са различни, но подчинени на действащата в разглеждания период нормативна уредба. Това са:

Трудови договори за щатните или временни договори за нещатните артисти;

Заплащането е според действаща тарифна таблица, създадена по категории и рамкираща възможностите за сключване на договор. В зависимост от категорията (солисти, оркестрант, конферанс и други), сумите са от 20 до 120 лв. за участие.

Договорите за прояви в чужбина се изготвят в „София концерт“, съгласувано с партньорската държава.

Относно планирането на образователните концерти и дела им спрямо общия брой концерти годишно, информацията е впечатляваща. Напр. за 1984 година общия брой публични изяви - вечерни концерти за възрастни за една година са 14 000. Образователните концерти достигат до 7000 - 8000 за година. Може да се счита че почти 50% от концертите са образователни. Най-известните български музиканти нямат задължението да участват в образователни концерти, но някои от тях сами пожелават да споделят с публиката разсъжденията си за автор, епоха, произведение или друго, свързано с музиката.

Финансовото обезпечаване за всеки отделен концерт се организира стриктно от Държавно обединение „Музика“ – подготвя се план-сметка на разходите за хонорари, хотел, транспорт, реклама и с тези показатели се включва в конкретния план за годината. Общият концертен план се финансира от бюджета на Обединението. Във финансирането на образователни концерти по съществуващата тогава програмата „Музика – училище“ участват и общините. От друга страна проявите на движението „Музикална младеж“

(Les Jeunesses Musicales)² се финансират от Държавно обединение „Музика“. В някои от тях участват и чуждестранни артисти.

В стратегията на Държавно обединение „Музика“, свързана с образователната дейност през разглеждания период има ясно разграничение по възраст и програма, но няма диференциране по социални или етнически показатели. Многообразието на концертните програми се дължи на факта, че множество музиканти и музиколози участват и в двете: „Музика – училище“ и „Музикална младеж“. Многобройни са основните програми по тематика, но принципно те се свързват с:

- история на музиката и представяне на конкретни произведения;
- особеностите на музикалния език;
- използване на исторически подход;
- тематични приказки;
- характеристика на музикалните инструменти;
- многообразие на музикалните жанрове и форми

Най често програмата за даден образователен концерт отразява изобретателността на конкретните музиканти и лектора – напр. духов квинтет изпълнява части от отделни циклични форми, а лекторът ги разяснява на публиката. Във филхармониите едни от любимите произведения за представяне пред детска аудитория са „Петя и вълка“ от Прокофиев и „Пер Гинт“ от Едвард Григ.

Към Обединението има т.н. държавни или щатни артисти като общият им брой достига 60 човека. Най-известните държавните артисти са към Софийска филхармония като Минчо Минчев, Дина Шнайдерман, Антон Диков, както и по-младите тогава, но също така безупречни музиканти Красимир Гатев, Сета Балтаян, Джени Петрова, Александър Илчев, Валентин Стефанов и много други. Всички те имат норматив от 60 концерта за година, без изисквания за брой програми. И те изпълняват тази „норма“ благодарение и на образователните концерти, които понякога надвишават 50% от всички прояви. За изпълнение на

2. Движение Les Jeunesses Musicales, създадено от Марсел Кювелие и Рене Николи на 17 юли 1945 г. Създаването на организацията Jeunesses Musicales International в следвоенния контекст е дръзко движение, но и двамата притежават визия и решителност. Дворецът на изящните изкуства в Брюксел, където Кювелие за първи път обмисля тази идея през 1928 г., става седалището на обществото.

концертните планове се канят също солисти и състави на хонорар. Интересът е значителен и никога няма дефицит на изпълнители.

В рамките на Главна дирекция „Музика“ на Министерството на културата съществува Направление „Музикално-естетическо възпитание на младежта“. Дейностите които ръководи Направлението са:

- Музикално-възпитателни концерти за децата от детските градини и учениците от училищата включени в програмата „Музика – училище“;
- Движението „Музикална младеж“;
- Подбор на децата от цял свят, занимаващи се с музика за участие в Асамблеята „Знаме на мира“3.
- Програмата „Музика-училище“

За децата от детските градини и учениците, съвместно с Комсомола (ДКМС), е създадена Програмата „Музика – училище“, която е съгласувана и с Министерството на просветата. Държавно обединение „Музика“ осъществява музикално-образователни концерти, които се състоят предимно в училищата, където има условия за това като зали и музикални кабинети, в концертните зали и оперните театри в градовете, като се включват деца и ученици, според възможностите на отделните градове и окръзи. Съблюдава се на концертите да бъдат водени едни и същи деца и ученици, с цел да могат да получат последователни познания. Те получават досег и навлизат в света на музиката като стремежът е да се запознаят с различните оркестрови инструменти, епохи, жанрове, стилове, композитори, чрез подходящи произведения. Програмата „Музика – училище“ съблюдава преподаването на предмета „Музика“ в училищата и включва произведения, достъпни за отделните възрастови групи в съответствие с темите и музикалните произведения, преподавани в различните класове. Това налага концертите за децата и учениците да бъдат тематически разпределени в пет възрастови групи:

3. Международната асамблея „Знаме на мира“ е фестивал на детското изкуство под егидата на ООН, организиран в София през 1979 година по идея на Людмила Живкова. Мотото е „Единство, творчество и красота“. Планирана е еднократно, но заради положителния международен отзвук е решено срещите да се провеждат през 3 години. През 1988 участниците са от 135 държави. Дотогава са проведени 4 асамблеи –с общо 3900 деца от 138 държави и 14 000 деца от България. През 1990 година са закрити създадените 18 задгранични структури „Знаме на мира“. След 10-годишно прекъсване Евгения Живкова дъщерята на Людмила Живкова, възстановява асамблеята през 1999, но в значително по-скромнен мащаб.

I - децата от детските градини и предучилищна възраст

II - учениците от първи до четвърти клас

III - учениците от пети до седми клас

IV - учениците от осми и девети клас

V - учениците от десети и единадесети клас

Програмата „Музика – училище“ предвижда по четири концерта в рамките на една учебна година плюс посещение на оперен спектакъл или балет в градовете, където съществуват оперни театри. По време на престоя във всяка една отделна група децата посещават и концерт на филхармония или камерен оркестър (в градовете, където съществуват такива формации). Принципът на програмата „Музика – училище“ е в рамките на престоя на децата и учениците в една от групите, те да могат да получат най-широка информация и познания за музиката – темите за концертите да не се повтарят в последователни години, артистите и ансамблите, които участват да бъдат различни, с цел своеобразно надграждане на познанията от живата концертна практика. Ето някои от темите по възрастови групи:

- Първа възрастова група включва запознаване на децата с различните музикални инструменти.
- Втора група продължава запознаването с инструментите, като се добавят знания за солови и камерни изпълнители/състави
- Трета група предлага запознаване с видовете жанрове в музиката – солова, камерна, оркестрова, оперна и балетна музика.
- Четвърта група освен, че продължава запознаването с видовете жанрове, навлиза в съприкосновение с другите изкуства – музика и поезия, музика и театър и т.н.
- Пета група продължава да проследява развитието на музиката през вековете, като развива интересни за най-големите ученици теми. „Музика и поезия“ е една от основните теми за тази група, както и Джаз музика, а чрез „Млади лауреати на конкурси“, учениците от прогимназиална и гимназиална възраст получават възможност да се запознаят с постиженията на техни връстници от музикалните училища, които са носители на награди от различни национални и международни конкурси.

Проф. Пламен Джуров определя програмата „Музика – училище“ като един „своеобразен цикъл из историята на музиката“. Програмата се субсидира от държавата, като децата и учениците получават безплатно възможност да посетят по четири концерта през всяка учебната година, т.е. общо 48 за целия си престой в детската градина и училище - от предучилищна възраст до края на гимназията.

По отношение на техническото изпълнение Направление „Музикално-естетическо възпитание“ изготвя програмните планове за всеки окръг. Главна дирекция „Музика“ има подразделения във всички окръзи на България (27 плюс София град). Във всяка от тези дирекции има щатна длъжност – лице, което отговаря за изпълнението на програмата „Музика – училище“ и отделните концерти. Този служител поддържа връзка с органите на Министерството на просветата и ДКМС в съответните окръзи, с директорите на отделните училища и университети, с преподавателите по предмета „музика“. Всяка дирекция получава в рамките на една учебна година 20 концерта, с повторения освен в окръжния град също и в отделните прилежащи градове. Задачата на Главна дирекция „Музика“ в лицето на направиенето е да подготвя програмите на концертите за всяка следваща учебна година – 540 бр. (за пет възрастови групи, по четири програми за съответната възраст, за 27 окръга). Концертите, които се планират на територията на България са над 10 000 в рамките на учебната година, но за съжаление поради липса на достатъчно финансови възможности не се изпълняват максимално. Интересът непрекъснато се увеличава и се прави всичко възможно да се включват нови градове и училища. Това води до разширяване на музикално-възпитателната дейност в окръзите. Съществуват Окръжни дирекции, които достигат до 10 повторения на всяка тема за образователен концерт. Окръзи като Пазарджик, Сливен, Бургас, Перник, Благоевград, Хасково, Кърджали провеждат от 6 до 10 повторения на всеки концерт, т.е. пет възрастови групи по четири концерта на година – съответно по 6-10 повторения в окръга, като достигат до 120-200 концерта за учебна година (концертен сезон). За съжаление случва се поради липса на средства някои концерти да отпаднат.

Симфоничните оркестри и филхармониите провеждат своя музикално-възпитателна дейност, като плановете им се съгласуват с Направление „Музикално-естетическо възпитание на младежта“ и се отразяват в общите планове на програмата „Музика – училище“. Симфоничните концерти, включени в програмата се осъществяват предимно в окръжния град

(седалището на съставите), поради липса на подходящи зали в по-малките градове.

Програма „Музикална младеж“

Тази втора дейност на Направлението е свързана с приемането на България през 1966 година за редовен член в международната организация „Музикална младеж“ (Jeunesses Musicales International)⁴. Това става благодарение инициативата на проф. Богомил Стършенов. От българска страна „Музикална младеж“ се ръководи от Съюза на музикалните дейци и Централния комитет на Комсомола. Направлението „Музикално-естетическо възпитание“ осъществява практическата част. Към Главна дирекция „Музика“ съществува щатен Камерен оркестър „Музикална младеж“ с диригент Иван Ангелов, а след неговото заминаване в чужбина оркестърът дирижира Людмил Дешев. През 1987 година Георги Робев е избран за вицепрезидент на Международната организация „Музикална младеж“. В този контекст, дейностите, които се развиват у нас са:

- в рамките на страната – клубна и концертна дейност;
- международна – подбор и изпращане на участници в Международния конкурс на движението „Музикална младеж“;
- подбор и изпращане на участници в Младежкия оркестър на движението „Музикална младеж“;
- реципрочно–приемане и организиране на концерти на лауреатите на конкурса на движението „Музикална младеж“ и подбор и изпращане на български изпълнители в съответните страни;
- изпращане на лектори в летните лагери, организирани за изявени участници в движението

Програмите на „Музикална младеж“ обхващат учениците от

4. Jeunesses Musicales International (JMI) е най-голямата неправителствена младежка музикална организация в света, създадена в Брюксел, Белгия през 1945 г., с мисията „да даде възможност на младите хора да се развиват чрез музика през всички граници“. Организацията е установила четири приоритетни области на дейност: млади музиканти, млада публика, овластяване на младежта и младежки оркестри и ансамбли. С членски организации в момента в почти четиридесет страни, JMI е глобална мрежа с над 36 000 различни музикални събития годишно. Събитията обхващат всички стилове музика, достигайки до почти пет милиона млади хора. Работата на JMI се подкрепя от Федералното правителство на Белгия, Белгийската федерална служба за научна политика (BELSPO), ACTIRIS и Програмата Творческа Европа на ЕС.

гимназиалните класове в училищата, в университетите и младежи, работещи в различни сфери. Клубната дейност е по желание и се провежда предимно в младежките домове в градовете. Участниците са обособени в клубове, където няколко пъти в рамките на учебната година се събират, за да слушат лекции по тематичен план, изготвен от самите участници. Тези планове се получават в Направлението, което има задължението да осигури лектори за съответните клубни занимания, в удобен период за лектора и участниците в клуба. Практическата дейност се осъществява от онзи член на съответната дирекция, който отговаря за музикално-възпитателната дейност на Главна дирекция „Музика“ по места. По желание на участниците в клубовете се организират и концерти за тях на принципа на концертите за участниците в програмата „Музика – училище“, като те сами избират жанровете и произведенията, които да слушат. Аудиторията на концертите на лауреатите от конкурса (International Jeunesses Musicales Competition)⁵ е съставена предимно от членовете на различните клубове.

По предложение на директорите на музикалните училища в страната се прави подбор за участници за конкурса „Музикална младеж“. Определените инструменталисти оформят заедно с преподавателите си по специален предмет своите програми за представянето им според регламента на конкурса. Той се провежда предимно за инструментите пиано, цигулка, виолончело, арфа, като всяка година се редуват поотделно. Направление „Международни конкурси“ на Дирекцията изготвя необходимите документи – паспорти, визи, самолетни билети и др. Направление „Музикално-естетическо възпитание“ има задължение в срок да изпрати имената на участниците и техните програми за своевременното подготвяне на самия конкурс, графици и програми на отделните инструменталисти. През следващите сезони Направлението има задължение да приеме лауреатите на конкурса (International Jeunesses Musicales Competition) в България. Обикновено изпълнителите идват за концертни рецитали из страната или като солисти на Камерния оркестър „Музикална младеж“. След получаване на информацията за изпълнителите се изготвят програми и афиши. Периодите за концертите се определят след

5. От 1971 г. ежегодно в Белград се провежда международен конкурс Jeunesses Musicales посветен на млади музиканти в началото на своята професионална кариера. Конкурсът се провежда повече от четири десетилетия в различни солови и камерни дисциплини и в него участват около 2000 солисти и над 200 камерни състава от всички континенти и от над 70 страни по света. International Jeunesses Musicales Competition е сред най-големите световни музикални конкурси, който се провежда ежегодно през март във фондацията на Илия М. Коларац, а основателят на ИМС е Градската асамблея на Белград. През 2023 г. се проведе 51-вият Международен конкурс Jeunesses Musicales в дисциплината ЦИГУЛКА.

координиране на отделните звена, участващи в осъществяване на концертите – оркестър, диригент, изпълнител. Конкретната организация се осъществява от дирекциите в съответните градове.

По подобен начин се осъществява и изпращането на български лауреати на международния конкурс „Музикална младеж“ или изявени млади наши изпълнители. Бройката на приетите и изпратени изпълнители по линията на организацията „Музикална младеж“ е необходимо да бъде еднаква.

„Музикална младеж“ организира всяко лято едномесечни лагери за музикантите – членове, които се провеждат в Канада, Бразилия и други държави. В едната страна се събират хорови изпълнители, а в другата инструменталисти, като на следващата година местата на лагерите се разменят. По време на престоя участниците се занимават активно с музика. Репетират оркестър и хор. Те подготвят програма за един концерт, с който се закрива престоя им в лагера. От произведенията всяка година се издава една дъгосвиреща плоча. За съжаление България не изпраща участници в хоровите лагери, защото хоровото развитие на младежите в България в разглеждания период, не отговаря на нивото на останалите страни членове на „Музикална младеж“ – т. е. нашите деца и младежи не притежават възпитана способност за четене на прима виста на хорови произведения и заучаването и подготвянето им за концертно изпълнение. Но за сметка на това в т.н. младежки оркестри всяка година участват голям брой български ученици. Подготвят записи на изпълнения на изявени инструменталисти по предложение на директорите на музикалните училища, които се изпращат в Брюксел – седалището на Международния комитет на организацията „Музикална младеж“. След прослушване и одобрение на инструменталисти се получават имената на участниците в поредния летен лагер. Осигуряват се паспорти и самолетни билети до Берлин. За целта „Музикална младеж“ от българска страна има предвидени средства от Министерството на културата. Участниците във всеки нов оркестър се събират в Берлин (за това и всички страни, членки изпращат своите деца там). Международната организация разполага със свои самолети, с които извозва музикантите до Бразилия и Канада. Същите тези участници по съответния начин се изпращат отново в Берлин малко преди Коледа. „Музикална младеж“ организира всяка година Коледно турне на Световния младежки оркестър (JM World Orchestra)⁶ в

⁶ Световният оркестър на JM е историческа програма на Jeunesses Musicales International, която се провежда от 1949 до 2015 г. Той представлява значителна част от историята на организацията, както и е първият международен младежки оркестър от този вид. Той предоставя на младите музиканти възмож-

столиците на страните членки на организацията. По време на концертите слушателите имат възможност да закупят плочите, направени по време на летните лагери. За съжаление България (в частност българската „Музикална младеж“) не разполага с необходимите финансови средства, поради което не приема и не организира у нас Коледен концерт на Световния младежкия оркестър.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През разглеждания период определението „достъп до култура“ не се среща в ежедневието. До музикално изкуство и забавна музика имат достъп всички общини в България, в които съществуват условия за организиране на концерти – зала, осветление и персонал. В рамките на изготвянето на отделните програми се предвиждат срещи с изпълнителите за определяне на темите, точните произведения и съответните удобни периоди за осъществяване на самите концерти. След това започва истинската техническа подготовка: разпечатват се много екземпляри от всички планове – около 50-60 и се сортират в отделни папки, включващи плановете за цялата страна (17 – за отделните членове на Съвета за музика към Министерството на културата, 10 - за Министерството на просветата, 10 – за ЦК на ДКМС, по 5 броя планове за отделните Дирекции по окръзите, 6 за отделните оперни театри (София, Пловдив, Варна, Русе, Бургас, Плевен), 10 за филхармониите (Пловдив, Бургас, Русе, Варна, Плевен, Видин, Шумен, Търговище), 10 – за ползване и информация на отделните направления в Главна дирекция „Музика“, които участват в по-нататъшното изпълнение и осъществяване на програмата „Музика–училище“), осигуряване на лектор и планиране на всеки отделен концерт. Планирането се извършва съвместно с директорите на окръжните дирекции и с лицето, отговарящо за изпълнението на музикално-образователните концерти, главните диригенти, директори на филхармониите и оперите и музиковедите към тях. Важно е да се отбележи, че почти във всяка филхармония и опера са назначени музиковеди, които отговарят само за тези концерти, за тяхното изпълнение и съгласуване с училищата и органите на Министерството на просветата, както и за изготвяне на командировъчни заповеди.

ности за практикуване на професионална музика на най-високо артистично ниво, както и турнета два пъти годишно като посланици на световния мир и межкултурно разбирателство.

В периода от 1982-1989 и дори още по-рано от 1970 до 1990 година, когато се закрива Държавно обединение „Музика“, звуковата среда в България е доста по-различна от днешната, тя е по-богата както на жанрове така и на музикален език и няма необходимост от специално рекламиране на концерти. За музикалното възпитание на децата и учениците са отговорни редица държавни институции, като това е сред основните задачи в работата на Държавно обединение „Музика“. На национално равнище партньори и съизпълнители са Министерството на просветата /образованието/, Комитетът за култура и Комсомола (ДКМС). Днес от това партньорство нищо не е останало, въпреки опитите на неправителствените и частни организации да го възстановят в лицето на Министерството на образованието и Министерството на културата. Забелязват се отделни положителни примери в някои общини, където има оркестри и помощта за образователни концерти е реална и устойчива. Разчита се музикално-образователни събития да се провеждат основно чрез детските и ученическите програми на оркестрите и оперите в страната.

БИБЛИОГРАФИЯ

Интервю

Karaatanasova (2021): Karaatanasova Juliana. Интервю с проф. Пламен Джуров взето за целите на дисертационния труд, времетраене 31:00 минути [Interview with Prof. Plamen Djurov]

Уебсайтове

Софийска филхармония, специални проекти, детска програма „Фортисимо“. Retrieved on 11/12/2023/ AM 20:05-20.30 from <https://sofiaphilharmonic.com/specialen-proekt/detska-programa-fortisimo/>

Асамблеята „Знаме на мира“. Retrieved on 12/12/2023/ AM 18:12-18.45 from https://bg.wikipedia.org/wiki/Международна_детска_асамблея_„Знаме_на_мира“

Асамблеята „Знаме на мира“. Retrieved on 12/12/2023/ AM 18:50-19.30 from <https://www.znamenamira.bg/bg>

Jeunesses Musicales nternational (JMI), Retrieved on 10/03/2024/ AM 13:03-15.30 from <https://>

en.wikipedia.org/wiki/Jeunesses_Musicales_International

International Jeunesses Musicales Competition, Retrieved on 10/03/2024/ AM 15:33-15.45 from <https://vere.fund/en/competitions/international-jeunesses-musicales-competition-2023/>

JM World Orchestra, Retrieved on 10/03/2024/ AM 15:50-16.23 from <https://jmi.net/programs/jm-world-orchestra>

Списък с приложения: Приложение 1

За автора:

Юлияна Караатанасова е докторант, катедра „Музика и мултимедийни технологии“, Факултет по науки за образованието изкуствата, СУ „Св. Климент Охридски“.

- Научни интереси: музика, обучение, концертни практики.

e-mail: ykaraatana@uni-sofia.bg, karaatanasova@gmail.com

About the Autor:

Juliana Karaatanasova, PhD student, Department of Music and Multimedia Technologies, Sofia University St. Kliment Ohridski, Faculty of Educational Studies and the Arts.

- Scientific interests: music, education, concert practices.

e-mail: ykaraatana@uni-sofia.bg, karaatanasova@gmail.com

За автора:

Yuliana Karaatanasova, PhD student

ESU St. Kliment Ohridski

FSEA

e-mail: ykaraatana@uni-sofia.bg

karaatanasova@gmail.com